

Внутрішні розбіжності виявляються через різне бачення автономії, Франція лобіює за стратегічну незалежність, а країни Балтії – за тісний зв'язок з НАТО. (Politico Europe, 2024)

Україна є фронтиром європейської безпеки. Від безпеки України залежить добробут країн європейського регіону. Включення України у спільну політику безпеки та оборони, співпраця у форматах «Місія Європейського Союзу з військової допомоги Україні», оборонні програми та цифрова інтеграція. Інтеграційна перспектива для України – набуття статусу кандидата в ЄС, що відкриває двері до спільного формування політики автономії.

Стратегічна автономія ЄС після 24 лютого 2022 року перестала бути теоретичною конструкцією і перетворилася на практичний виклик забезпечення безпеки європейського регіону. Її досягнення можливе лише через структурну перебудову сектору безпеки та оборони, підтримку партнерів, зокрема України, зміцнення внутрішньої єдності ЄС та гнучкої взаємодії з НАТО.

Список використаних джерел

- Council of the European Union. (2023). *Conclusions on European security and defence*. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu>
- PESCO Projects. (2024). *Permanent Structured Cooperation*. Retrieved from <https://www.pesco.europa.eu>
- Brattberg, E., & Soula, E. (2022). *Europe's Strategic Autonomy and the War in Ukraine*. Carnegie Europe. Retrieved from <https://carnegieeurope.eu>
- Politico Europe. (n.d.). *How the Ukraine War Changed Europe*. Retrieved from <https://www.politico.eu>
- Chatham House. (2022). *Europe's Strategic Autonomy and the US: Transatlantic Challenges*. Retrieved from <https://www.chathamhouse.org>
- Blockmans, S., & Russack, S. (Eds.). (2022). *Strategic Autonomy and the EU: Theory, Reality, and Policy*. Centre for European Policy Studies (CEPS). Retrieved from <https://www.ceps.eu>

Дарія САМСОНОВА

студентка кафедри міжнародних відносин і аудиту
НТУ «Дніпровська Політехніка»
Науковий керівник – к.і.н., доц. Олександра ДВУРЕЧЕНСЬКА

ВПЛИВ УКРАЇНИ НА КОНЦЕПЦІЮ «СТРАТЕГІЧНОЇ АВТОНОМІЇ» ЄВРОПИ

Поняття Європейського суверенітету та автономії вже давно вийшло з кола обговорень суто академічних кіл, і гармоній влилося до лексики

єврочиновників, державних діячів і керівників установ, що вболівають за цілісність та автономію Євросоюзу. Поняття «стратегічна автономія» має в собі значення не тільки, як цілеспрямоване бажання актора діяти за необхідності у координації чи партнерстві з іншими гравцями, а й насамперед спроможність/потужність (capability) забезпечити реалізацію цілі необхідними ресурсами (Ярошевич, 2021, с. 4).

У сучасному геополітичному ландшафті Європа активно розвиває концепцію «стратегічної автономії», спрямовану на підвищення її незалежності у міжнародній політиці та безпеці. Україна, як країна, що перебуває в центрі збройного протистояння з Росією, відіграє значну роль у формуванні цієї концепції, бо якраз таки війна підкреслила необхідність Європи зміцнити свої оборонні та економічні можливості, а також розвинути більш незалежну зовнішню політику, а вона в свою чергу залежить від внутрішніх і зовнішніх чинників. Внутрішньо вона формується під впливом національних інтересів найбільших держав-членів, таких як Франція та Німеччина, які відіграють провідну роль завдяки своїм економічним, політичним і дипломатичним ресурсам. Вони часто мають різні пріоритети, а також через інституційні механізми, що вимагають консенсусу між країнами. Зовнішньо політика визначається глобальними викликами, такими як конкуренція з боку США, Китаю та Росії, а також потребою реагувати на міжнародні кризи. Основними інструментами ЄС є дипломатія, економічна співпраця та спільна зовнішня політика й політика безпеки (CFSP), які координуються на рівні Союзу для досягнення стратегічних цілей. Через свій досвід протистояння російській агресії, Україна може допомогти Європі розвинути свої оборонні та кібербезпекові спроможності, а також стати ключовим економічним партнером у сфері продовольчого суверенітету та релокації бізнесу (Crosson, 2023).

Однак разом із можливостями виникають і нові виклики, які постають перед Європейським Союзом, його державами-членами та інституціями. Вони, в свою чергу, впливають на реалізацію концепції «стратегічної автономії», зокрема, в сфері безпеки. Дослідження впливу України на Європейський Союз набуває особливої актуальності в умовах сучасних геополітичних викликів. Російське вторгнення в Україну підкреслило необхідність для ЄС діяти самостійно у вирішенні криз на своїх кордонах, не покладаючись виключно на США чи НАТО. Це стало очевидним через зростаючу загрозу з боку Росії та можливе зменшення участі США у європейській безпеці. Як наслідок, ЄС посилив політичну солідарність, що проявилось у введенні рішучих санкцій проти Росії та масштабній підтримці України, яка стала символом боротьби за європейські цінності та незалежність (Burni, 2023, р. 7).

Можна виділити ключові напрямки впливу, які охоплюють різні сфери, що визначають взаємодію України та Європейського Союзу.

По-перше, політичний напрям, де Україна постає як каталізатор європейської єдності. Російське вторгнення стала визначальним фактором для

актуалізації концепції стратегічної автономії ЄС. Як зазначається у дослідженні FEPS (2023), війна підкреслила необхідність Європи діяти самостійно у вирішенні криз на своїх кордонах, не покладаючись виключно на США чи НАТО. Україна, борючись за європейські цінності, перетворилася на символ спротиву авторитаризму, що спонукало ЄС до дій у двох напрямках. Перший, відбувся як посилення політичної солідарності. Що призвело до рішучих санкції проти Росії та підтримки України стали прикладом єдиної зовнішньої політики, хоча й із внутрішніми розбіжностями. Та другого, а саме перегляду геополітичних пріоритетів. Згідно з FEPS, ЄС змушений збалансувати відносини з США, Китаєм та Росією, уникаючи надмірної залежності від будь-якого з цих акторів (Burni, 2023, р. 6; Crosson, 2023).

По-друге, безпековий. Український досвід протистояння російській агресії став імпульсом для розвитку європейських оборонних механізмів, де Україна була як тест, для оборонних ініціатив. Наприклад, запуск PESCO, Європейського оборонного фонду (EDF) та механізму EPF для військової підтримки партнерів. Україна отримала понад €3,6 млрд через EPF, що демонструє прагнення ЄС до автономних дій у кризових ситуаціях (Burni, 2023, р. 7). FEPS почало наголошувати, що Європа має розвивати власні сили швидкого реагування, а досвід України підтверджує необхідність цього (Crosson, 2023).

Російсько-українська війна прискорила відхід ЄС від використання російських енергоносіїв, де Україна стає транзитною країною для ЗПГ та альтернативних маршрутів, і при цьому стає частиною європейської енергетичної стратегії. ЄС, підготувавшись до такого сценарію, успішно адаптувався до нових умов, розширивши імпорту ЗПГ та альтернативні маршрути постачання газу, що сприяло зменшенню залежності від російських енергоносіїв і посиленню внутрішньої енергетичної безпеки, що і постає третім Економічним напрямом (Ярошевич, 2021).

По-четверте, Технологічний напрямок. У 21 столітті технологічний прогрес розвивається надзвичайно швидкими темпами, і це створює як нові можливості, так і виклики для країн та регіонів. У цьому контексті Україна відіграє важливу роль у допомозі Європейському Союзу уникати залежності від іноземних технологій, зокрема від таких глобальних гравців, як США та Китай. Український досвід у сфері кібербезпеки, а також її потенціал у розробці інноваційних рішень, став важливим уроком для ЄС у побудові власної технологічної автономії. Співпраця між Україною та ЄС у рамках програм, таких як Horizon Europe, дозволяє об'єднати зусилля для розвитку передових технологій, зокрема у сферах штучного інтелекту, квантових обчислень і цифрової трансформації. Україна також активно ділиться своїм досвідом протидії кіберзагрозам, що є критично важливим для захисту європейської цифрової інфраструктури. Завдяки цьому ЄС отримує можливість розвивати

власні технологічні рішення та зміцнювати свою незалежність від зовнішніх постачальників (Burni, 2023, p. 10).

Російська агресія проти України стала каталізатором переосмислення концепції стратегічної автономії Європейського Союзу, підкресливши необхідність зменшення залежності від зовнішніх акторів та посилення власних спроможностей. Україна відіграє ключову роль у цьому процесі, впливаючи на політичну, безпекову, економічну та технологічну сфери. Політично Україна сприяла європейській єдності через запровадження спільних санкцій проти Росії та перегляд геополітичних пріоритетів ЄС. У сфері безпеки досвід України стимулював розвиток оборонних механізмів ЄС, таких як PESCO, Європейський оборонний фонд і EPF, що посилює здатність Союзу діяти автономно в кризових ситуаціях. Війна прискорила відхід ЄС від російських енергоносіїв, а Україна стала важливим транзитним вузлом для альтернативних маршрутів постачання енергії та перспективним партнером у сфері продовольчого суверенітету. Технологічно Україна допомагає ЄС уникати залежності від іноземних технологій завдяки співпраці у кібербезпеці та інноваційних програмах, таких як Horizon Europe. Таким чином, Україна стала важливим партнером у реалізації концепції стратегічної автономії ЄС, сприяючи його політичній, економічній і технологічній незалежності.

Список використаних джерел

- Burni, A. et al (2023). Progressive pathways to European strategic autonomy. How can the EU become more independent in an increasingly challenging world? *Foundation for European Progressive Studies. Foundation for European Progressive Studies*. https://feps-europe.eu/wp-content/uploads/2023/02/PB_Progressive-pathways-to-European-strategic-autonomy-.pdf
- Crosson, D. M (2023). The European Peace Facility. Supporting Ukraine and bolstering the EU's strategic responsibility. *Centre for European Policy Studies*. Retrieved from <https://www.ceps.eu/the-european-peace-facility/>
- Subsidiariteitsbeginsel (n.d.). *EU monitor*. Retrieved from <https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vh7douedodzu>
- Ярошевич, М. (2021). Європейський суверенітет, європейська стратегічна автономія чи європейський status quo – що є виграним для України? *Фонд ім. Фрідріха Еберта*. Retrieved from <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/18799.pdf>